

Činohra SND v sezóne 2022/2023

Milé diváčky, milí diváci, všetci priaznivci činohry,

mohol by to byť výdych. Zdá sa však, že nebude. Európa a svet sú opäť v kríze, paradigmy sa menia, Pandorine skrinky sa otvárajú a my sme vo vleku nových utrpení i skúšok. Rany pribúdajú, ale niektoré sa isto aj hoja. Divadlo opäť raz môže naplniť svoju funkciu reakcie na realitu. Bohužiaľ? Chvalabohu? To určuje jeho zmysel. Tvoriť unikátne svety, ktoré môžu byť estetickým, filozofickým i konceptuálnym odrazom sveta, jeho komentárom, analýzou, emocionálnou očistou, jednoduchým precítením reality.

V sezóne 2022/2023 sme pátrali v témach, ktoré tvoria našu vertikálnu dramaturgiu, ako amnézia pamäti, biele miesta dejín, cyklus Západ, depresia Európy, kultúrne vojny, starnutie, kto je naša komunita, o aký svet a hodnoty má zmysel zabojsovať. To sa pretavilo do dvanástich projektov, ktoré spája moment krízy, osobnej i spoločnosti (spoločenskej) a následná reakcia, ktorá núti meniť postoje. Jednotlivca i spoločnosť. Zabehnuté rámce nestačia a po zlome je nutnosť rozhodnúť sa. Ostať vo zvolenom svete, stať sa konformným, splynúť, potlačiť seba, ustúpiť spoločenskému tlaku, alebo začať inak, odznova, individuálne, bez potlačenia zodpovednosti. Ale po kríze môže prísť aj ústup končiaci sa práve v konformizme vlastného života a postoja.

Na dne Pandorinej skrinky však ostala nádej. A tá je teraz potrebná, žiaduca, prosená. V divadle jej bude dosť.

Miriam Kičiňová, riaditeľka Činohry SND

PREMIÉRY

Sarah Ruhl *Čistý dom*

Premiéry 5. a 6. novembra 2022

Réžia Alena Lelková

Preklad Samo Marec

Dramaturgia Darina Abrahámová

Scéna a kostýmy Eva Jiříkovská

Video/Projekcia Ján Šicko

Hudba Jonatán Pastirčák

Dnes vari najuznávanejšia súčasná americká dramatička Sarah Ruhlová v roku 2004 získala za toto skvostné dielo s tragikomickým nádychom právom prestížnu Pulitzerovu cenu. Ocitneme sa v magickom priestore jednej rodiny, kde postava Lane predstavuje totálne vyťažенú lekárku, ktorá má na upratovanie domu pomocnicu. Na rozdiel od chladnej panej domu je táto dievčinka humorne temperamentná a dostatočne exotická či skôr totálne prirodzená, čo sa vo svete odcudzenej posadnutosti odbornou kariérou javí ako výstredná vlastnosť... Zápletky sa zjaví a rozvíja, keď Matilda, sestra Lane, tajne prevezme upratovanie domácnosti. A šok sa dostaví, keď Charles, manžel Lane, objaví skutočnú lásku mimo navonok usporiadaného domu. A najmä mimo aj v takýchto konvenčných prípadoch očakávaných noriem. Skrátka, najvyšší čas upratať (si) poriadne, nech je čisto a jasno.

William Shakespeare

Macbeth

Premiéry 12. a 13. novembra 2022

Réžia Martin Čičvák

Preklad Zora Jesenská

Dramaturgia Mário Drgoňa, Miriam Kičiňová

Scéna Tom Ciller

Kostýmy Georges Vafias

Hudba Vladislav Šarišský

Choreografia Ladislav Cmorej

Macbeth, jeden z textov nadčasového klasika Williama Shakespeara, je neoddeliteľnou súčasťou svetového divadelného kánonu. Táto najkratšia, no azda najkoncentrovanejšia Shakespearova tragédia prináša minucióznu divadelnú víziu zla, driemajúceho v uznávanom hrdinovi, z ktorého sa stane nenávidený tyran. Údajne prekliata hra o tom, ako tenká môže byť čiara deliaca hrdinu od vraha a dobré skutky od zlých. Jedna z najslávnejších tragédií o lákavom, no zhubnom pokušení získať absolútnu moc, vďaka ktorej človek všetko stratí. Aké je zradiť dôveru všetkých, ktorí sú nám nablízku, dokonca i seba samého? Jednoduché riešenia neexistujú. Krv z rúk nezmyje nik. Muž, ktorý má všetko a chce ešte viac. Zlo sa rodí tu a teraz. Nepripomína vám to niečo? Škótska tragédia sa na javisko Činohry SND vracia po tretíkrát. Tentoraz vo výnimočnej a osobitej interpretácii Martina Čičváka, výrazného predstaviteľa jednej režijnej generácie. Paranoja. Metal. Armáda krvilačných hyen. Macbeth.

Ján Chalupka, Peter Pavlac

Kocúrkovo

Premiéry 4. a 5. februára 2023

Réžia Rastislav Ballek

Dramaturgia Peter Pavlac

Scéna Michal Lošonský

Kostýmy Katarína Holková

Hudba Róbert Mankovecký

Ján Chalupka zverejnil prvú verziu svojho *Kocúrkovo* v roku 1830 anonymne. Umne predpokladal, že osvietený model satirickej kritiky neduhov súdobej spoločnosti vyvolá tornádo reakcií „trafených husí“. Určite aj preto sa jeho prvé uvedenie v ochotníckom súbore Gašpara Fejérpataky-Belopotockého v Liptovskom Mikuláši stalo doslova medzníkom v histórii slovenského divadla vôbec.

Pre našu aktuálnu prítomnosť sa však podstatným stalo aj čosi iné. Chalupkova hra (a celé kocúrkovské univerzum) je totiž zdrojom série archetypov reflektujúcich aj príbeh našej krajiny, akútnu snahu sformovať vlastnú identitu a zároveň definovať tieň, ktorý sa úpenlivo a úprimne snaží prekročiť. Možno preto sa na javisku zjaví aj samotný Chalupka, dokonca nie jeden, a vystúpi z anonymity pozorovateľa.

Stane sa komentátorom, hercom hrajúcim svoje Kocúrkovo a formulujúcim aj iné svoje postrehy či satirické šľahy, vtipne definované očami extrémne vzdelaného, multilingválneho intelektuála, ktorý zákonite vo svojej dobe musel naraziť i na jej mantinely.

Franz Xaver Kroetz

Koncert na želanie

Premiéry 11. a 12. februára 2023

Réžia Kamila Polívková

Dramaturgia Mário Drgoňa

Scénografia, svetelný dizajn, projekcia Antonín Šilar

Scéna a kostýmy Zuzana Sceranková

Hudba, hudobný dizajn, účinkovanie Katarzia

Dá sa vnútorným monológom viesť mlčanlivý dialóg s divákom? Túto otázku ponúka *Koncert na želanie*, mĺkvy, hyperrealistický experiment. Autorom tejto hry, či možno skôr libreta, je Franz Xaver Kroetz, nemecký dramatik, ktorý napísal približne sedemdesiat hier a patrí k najvýznamnejším divadelným autorom súčasnosti. Vo svojich hrách sugestívnym spôsobom vyobrazuje ľudí, ktorí už nie sú schopní artikulovať vlastnú individualitu; sú zranení a zradení falošnými ilúziami lepších zajtrajškov. Inak to nie je ani v tomto prípade. „V ľubovoľný pracovný deň príde slečna Raschová po práci a po nákupoch asi tak o pol siedmej večer domov. Vojde do bytu, hľadá poštu, nájde len jeden reklamný prospekt, vezme ho, prejde k dverám svojej izby, odomkne a vstúpi.“ Vďaka jasnej dramatickej vízii autora sa tu všednosť mení na čosi takmer hypnotické, dostávame sa do bodu úplného vcítania sa do ženy. Hoci slečna Raschová nepovie ani slovko, je hlasom duší, ktoré sa i dnes cítia stratené, osamelé a bez cieľa. Konfrontácia. Bilancia. Rozhodnutie. Čo znamená? No najmä – prečo sa deje? V slovenskej premiére, päťdesiat rokov od jej vzniku, ju režijne pripraví Kamila Polívková.

Alberto Moravia

Konformista

Premiéry 15. a 16. apríla 2023

Preklad Miroslava Vallová

Réžia a dramaturgia Roman Polák

Dramaturgia Daniel Majling

Scéna Pavol Borák

Kostýmy Peter Čanecký

Hudba Lucia Chuťková

Príbeh o túžbe nájsť svoje miesto v spoločnosti aj za cenu krvi.

Marcello sa od detstva nevie zaradiť. Svojim kamarátom a najbližším sa nemôže zveriť so svojimi najvnútornejšími pocitmi – so vzrušením, ktoré sa ho zmocňuje pri pohľade na smrť a zabíjanie. Nedostane sa mu od nich ani trestu, ani rozhršenia, ani pochopenia; obklopuje ho len ľahostajnosť

okolia. Vo svojej osamelosti túži len po jednom – byť ako ostatní a zdieľať s nimi rovnaké pocity. Roky sa mu to nedarí... Zrazu sa však zmení doba a dejiny vynesú na spoločenské výslnie skupinu, do ktorej Marcello dokonale zapadne; skupinu, v ktorej sa temno v ňom stane normou a fascinácia zabíjaním užitočnou cnosťou. Marcello sa konečne môže cítiť ako platný člen spoločnosti. A pre tých, ktorí mu to umožnili, dokáže urobiť naozaj všetko.

Kolektív autorov

Deti

Premiéry 27. a 28. mája 2023

Réžia Michal Vajdička

Dramaturgia Daniel Majling

Scéna Pavol Andraško

Kostýmy Katarína Hollá

Hudba Michal Novinski

Voľne inšpirované poviedkami B. S. Timravy *U Kanátov* a *Žiadna radosť*

Mara žení po druhýkrát syna. Prvé manželstvo zlyhalo, do druhého s nepôvabnou vdovou s malým dieťaťom nahnala syna takmer nasilu. Najskôr sa zdá, že z toho bude len ďalšie trápenie, ale novomanželia – obaja spoločenský outsideri – si prekvapivo rýchlo nájdu k sebe cestu. Mara zdesene zisťuje, že syn ju už nepotrebuje, že nad ním stráca moc...

Zuza pochováva svojho muža. Veľmi nesmúti; muž bol pijan a násilník, s ktorým si veľa šťastia neužila, no hlavne sa v nej prebúdzajú dávno umlčaná túžba. Jej dávna láska z mladosti je už tiež vdovec. Bolo by možné vrátiť sa o 25 rokov späť a napraviť to, čo spoločne pokazili manželstvami z rozumu? Bolo by možné rozduchať city, ktoré celé roky tleli ukryté hlboko vnútri? A ak áno, čo na to deti?

Príbeh o deťoch... tých, s ktorými nás spájajú pokrvné zväzky a ktoré dokážeme opičou láskou celkom udusiť, ale aj o tých cudzích, z druhej doliny, ku ktorým dokážeme byť neveriteľne krutí a ľahostajní.

Louisa May Alcott

Malé ženy

Premiéry 3. a 4. júna 2023

Réžia a dramaturgia Marián Amsler

Dramaturgia Darina Abrahámová

Scéna Juraj Kucharek

Kostýmy Marija Havran

Hudba Ivan Acher

Pohybová spolupráca Stanka Vlčeková

Slávny román, ktorý sa v rodinných knižniciach dedí už od devätnásteho storočia, po prvý raz ožije aj na javisku Činohry SND. Štyri sestry JO, Meg, Amy a Beth žijú svoje každodenné životy, zatiaľ čo ich otec bojuje. Majú šťastie, že ich nenásilne vychováva a usmerňuje na tie časy veľmi slobodná, otvorená matka. Vzbudzuje v nich zvedavosť, pozoruje ich prebúdzajúce sa ženstvo, nenásilne krotí bežné spory, podnecuje sociálnu empatiu a kultivuje vzájomné vzťahy. Dievčatá rozličných

temperamentov a nadaní objavujú svoju individualitu, ale aj stropy možností spoločenských zvyklostí a očakávaní.

Ich detstvo, dospelie a dospelosť majú svoje romantické čaro, tajomstvá aj prvé bolesti a sklamanie. Režisér Amsler vo svojej dramaturgii *Malých žien* rešpektuje klasický príbeh, charaktery a vzťahy postáv, ale kultové dielo ožíví v modernej estetike a obraznosti. Inscenáciou tohto titulu sa chceme nenásilne prihlásiť k etickým hodnotám, ako sú slušnosť, empatia, priateľstvo, pokora a pevné rodinné putá. Nemenej dôležitou ingredienciou *Malých žien* sú tajomstvá sympatických hrdiniek a hrdinov a prepukajúci chaos prvých dotykov lásky. V neistom a rýchlo sa meniacom súčasnom svete dobre padne pripomenúť si hodnoty a krásy života, hoci nie je vždy iba idyllou.

Modrý salón v sezóne 2022/2023

Ivan Stodola

Čaj u pána senátora

Premiéra október/19. novembra 2022

Réžia Divadlo Zrakáč/Pavol Viecha

Úsmevný pohľad na prvopočiatky slovenskej demokracie spolu so všetkými jej nešvármi a zakopnutiami v podaní divadla Zrakáč.

Autorský projekt

Rómsky masaker

Premiéra marec 2023

Réžia Pavol Viecha

Umelecká reflexia tragédie, o ktorej sa aj po necelých sto rokoch mlčí. Tragédie spôsobenej predsudkami, ktoré sú dodnes živé.

Aktivity Činohry SND

Edukačné projekty

Od textu po predstavenie, Hovorme o divadle, Workshopy tvorivého písania

Hostovania v Činohre SND

Národní divadlo Praha

Nationaltheatret Oslo

Hostovania Činohry SND:

Medzinárodný festival Divadlo Plzeň

Medzinárodný divadelný festival Divadelná Nitra

Medzinárodný divadelný festival Via Carpatia, Poľsko

Národní divadlo Praha

Sova pre seniorov po Slovensku